

MANNE LAUKKANEN

**VAARALLISET
GURUT**

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Manne Laukkanen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 978-951-1-42050-7

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

Altruismille

Sisällys

Johdanto 9

OSA I KULTTIEN KAMALA KUTSU 13

Mikä kultti on? 15 | Ovatko kultit tai uskomusjärjestelmät itsessään haitallisia? 17 | Ennen kulttia on johtaja 19 | Mikä motivoi kulttijohtajaa – kulttijohtajan persoonallisuus 21 | Kulttijohtajan henkiset erityistaidot 24 | Voiko kulttijohtajia luokitella? 27 | Kulttijohtaja ja uhrin 30 | Millaisia kultistit ovat? 35 | Miten kulttijohtaja hallitsee seuraajiaan? 39 | Tulevaisuuden omnipotentti lahkojohtaja, aina ja kaikkialla 42 | Kuinka keinoälykulttijohtajan voisi nostaa valtaan? 44 | Kuinka tunnistaa kulttijohtaja? 48 | Mitä kulttijohtajan päässä oikein asuu? 53 | Mitä eroa on poliittisella vaikuttamisella ja kulttijohtajan manipuloinnilla? 59 | Ei Suomessa, Suomi on lintukoto? 62

OSA II GURUT – LASKELMOIVAT PSYKOPAATIT 65

Keith Raniere ja NXIVM 67 | Jaime Gomez ja Buddhafield 84 | Rokote laskelmoivaa psykopaattia vastaan 89

OSA III GURUT – EGONSA NIELEMÄT SAARNAAJAT 91

Jim Jones ja Kansan temppeli 93 | Paul Nthenge Mckenzie ja Good News International Ministries 106 | Gwen Shamblin Lara ja Remnant Fellowship Church 108 | Rokote egonsa nielemää saarnaajaa vastaan 110 | Välisoitto 115

OSA IV GURUT – SUURUUDENHULLUT MARTTYYRIT 117

Marshall Applewhite ja Taivaan portti 119 | Shökō Asahara ja Korkein totuus 134 | Rokote suuruudenhullua marttyyriä vastaan 138 | Luokittelusta 140

OSA V SUOMALAISET GURUT 143

Korpelalaisuus vai holmgrenilaisuus? 147 | Maria Åkerblom – täyden uran kulttijohtaja 152 | Kartanolaisuus 165 | Modernit bisnesgurut 170 | Suomessa toimivia, jäsenilleen haitallisia autoritäärisiä uskonnollisia ryhmiä 176 | Milloin kultti on gurun kannalta onnistunut? 181 | Valtionuskonto, lahkot ja kultin määritelmä 184 | Saatana ja Herra Sebaot 187 | Valtionuskonto on liian helppo reitti hyväksikäyttöön 190 | Hengellisen väkivallan uhrin Suomessa 193

OSA VI ROKOTE GURUJA VASTAAN 199

Kuinka tunnistaa kulttijohtaja ensisilmäyksellä? 201 | Kuinka hiekoittaa kulttien toimintaa? 203 | Kuinka paeta kultista 205 | Kulttijohtaja kautta aikojen 209 | Lopuksi 211

Kiitokset 213

Viitteet 214

Lähteet 223

Johdanto

”Good News International” nousi kesällä 2023 kansainvälisten huonojen uutisten kärkikastiin. Paul Nthenge Mackenzien johtaman kristillisen kultin jäljiltä on löytynyt jo yli 300 kuollutta ja 600 ihmistä on yhä kateissa¹. Ruumiinavausten perusteella suurin osa uhreista on kuollut nälkään, osa vaikuttaa kuolleen väkivaltaisesti, kuristamalla tai tukehtuneina; kuolleiden joukossa on myös lapsia². Tavattaessa vielä elossa oleva jäsen kieltäytyy ravinnosta ja syyttää auttamishaluisia siitä, että nämä estävät kultistin pääsyn nälkäkuoleman kautta Jeesuksen luo³.

Herra Mackenzien matka taksikuskista televisiokanavilla saarnaavaksi lahkojohtajaksi⁴ vaati useamman vaiheen ja tukijoukkoja, mutta lopulta hänen maailmanloppua povanneet tarinansa viettelivät sadat kuolemaansa Keniassa. Tätä kirjoittaessani Shakaholan metsästä kannetaan tuomiopäivää odottaneita eläviä ja kuolleita.

NXIVM-kultin⁵ johtaja Keith Raniere myi ensin self-help-kursseja ja keräsi niitä käyttämällä uhreiltaan raskauttavaa aineistoa, jolla saattoi manipuloida heidät uhraamaan varallisuutensa lisäksi myös itsensä haaremiin gurun seksikumppaniksi, lopulta jopa gurun nimikirjaimilla polttomerkittynä.⁶ Kuulostaako uskomattomalta? Tämä on täyttä totta, mutta tällaista taikatemppua ei tehdä päivässä.

Kuinka ja miksi kulttijohtaja tämän tekee? Miksi huoli niin usein herää vasta vuosien jälkeen, vaikka esimerkiksi Mackenzien vaarallisuus oli ollut jo pitkään poliisin tiedossa⁷? Miten ryhmät voivat kasvaa

kasvamistaan ja erkaantua niin todellisuudesta kuin ympäröivästä yhteiskunnastakin kenenkään häiritsemättä?

Puoli vuosisataa aiemmin, vuonna 1978⁸, lähes tuhatpäinen ”Kansan temppeli” eristäytyi Guyanan Jonestowniin ja kuoli leirijohtajansa, afrikkalais-amerikkalaisten tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja toisaalta maailmanlopun profeetan Jim Jonesin äänen kaiuissa⁹, kuka syanidilla maustetun hedelmäjuoman maku suussaan, kuka vakain tuumin ja harkiten murhattuna – injektioneulan paljastava reikä ihossaan. Jim Jones harjoitutti joukkoitsemurhaa moneen kertaan, jo vuosia ennen eksoottista leiriä Guyanassa, mutta ”Valkeiden öiden” harjoituksista ei huolestuttu. Miksi?¹⁰

Ryhmiin vaarallisuus ei ulotu vain ryhmän jäseniin. Jos jonkin ufolahkon ydinjoukko yllyttääkin sivustakatsojia jopa mauttomaan hirsipuuhuumoriin joukkoitsemurhassaan, toisaalla Aum Shinrikyo-eli ”Korkein totuus” -kultti hyökkää sariinikaasulla työmatkalaisten kimppuun metrossa ja Charles Manson manipuloi ”perheensä” puukottamaan raskaana olevan naisen kuoliaaksi¹¹. Suomessa jo 1900-luvun alussa vaikuttanut hypnoottinen unissasaarnaaja Maria Åkerblom sai Kokkolassa sisäpiiriläisensä ampumaan nimismiestä.

Ennen kulttia on hän, joka tahtoo viedä ihmiset mukanaan: johtaja, manipuloija, guru – hän, johon luotetaan, jota uskotaan ja jonka etua ajetaan, jopa oman hengen uhalla.

Millainen hän on? Keitä hän metsästää ja miten? Millaisia hänen uhrinsa ovat? Miten guru pitää uhrin pauloissaan ja johtaa heidät pahimmillaan kuolemaan? Miten tunnistat ihmisen, joka pyrkii manipuloimaan muita, ja kuinka tunnistat keinot, joilla hän sen tekee? Kuinka kultista voi paeta?

Vaikka Charles Mansonin ”perheen”, Jim Jonesin ”Kansan temppelin” ja Marshall Applewhiten ”Taivaan portin” kaltaisten kulttien tuottamat kuolemantapaukset ovat Suomen oloissa yhä vieraita, manipuloivan pahuuden mekanismit säilyvät ihmiskunnassa samoina kulttuuriin ja kansallisuuteen katsomatta – luottamuksen voittaminen, johtajasta ja ryhmästä riippuvuuden muodostaminen, kulttien

eristäminen muiden kuin johtajiensa ääniltä, valta-aseman väärinkäyttö ja lopulta, pahimmillaan, seuraajien ja sivullisten kuolemat.

Mutta kuinka kuvata tätä monisyistä ilmiötä?

Ihmisten käyttäytymistä tutkittaessa havainnointia ja piirteistön luokittelua tehostaa, jos lähestyy nähtyä, luettua ja kuultua usealla tasolla:

- mitä yksilötasolla tapahtuu (psykologia),
- mitä pienryhmätasolla tapahtuu (sosiaalipsykologia) ja
- mitä kulttuurin tasolla tapahtuu (sosiologia).

Kaikki nämä tasot vaikuttavat toki yksilöllisesti ja yhtä aikaa. Vaikka niiden välillä on huomattavaa risteävää vuorovaikutusta, tasot mielesään pitämällä kulttijohtajien harjoittamassa manipuloinnissa, heidän käyttämissään orjuuttamisen mekanismeissa ja heidän uhriensa käyttäytymisessä voi havaita näillä eri tasoilla ilmeneviä tapahtumasarjoja ja prosesseja. Ne ovat usein ilmiöinä varsin erilaisia, ja niitä onkin siksi helpompaa käsitellä omilla tasoillaan, erikseen: yksilötasoa, kahden ihmisen välistä, ryhmän sisäistä ja kultin kulttuurin uurtamaa sisäistä painetta mukautua ja käyttäytyä tietyllä tavalla.

Tutkiessaan ihmisen käyttäytymistä hyvä psykologi pitää mielesään nämä kaikki tasot – yksilön, pienryhmän, ryhmän ja kokonaisen kulttuurin. Ihmisten manipuloinnin mekaniikan tuntemus on aiemmin ollut sitä kokoneiden kertomusten ja kuvailun varassa. Koulutetun psykologin silmä tarkentaisi mieluusti juuri siihen hetkeen ja tilanteeseen, jossa manipulointi tapahtuu, ei toisen käden kautta vaan silminä ja korvina omalla analyyttisellä työkalupakillaan varustettuna, paikan päällä, tapahtumahetkellä.

Tätä kirjaa kirjoittaessani asetelma on muuttunut aiemmasta. Kulttien ”arkea” kuvaavaa videomateriaalia on toki ollut asiaan vihkiytyneiden saatavilla aiemminkin. Ääniraidattomalla kaitafilmitallenteella suomalainen kulttijohtaja, ”unissasaarnaaja” Maria Åkerblom

leikkii leijonanpentujen kanssa Meilahdessa jo 1940-luvulla. Mutta suoratoistopalvelut, kuten HBO ja Netflix, ovat tuoneet dokumentti-sarjoissaan runsasta videomateriaalia kenen tahansa meistä saataville aivan toisella tavoin kuin aiemmin. Niinpä kulttijohtajien puhetapa, elekieli, sanavalinnat ja jopa äänenpainot ovat tarjolla analysoitavaksi aiempaa helpommin, ja tähän pureudunkin toistuvasti. Huomio esimerkiksi hypnoosissa käytettyjen tekniikoiden mahdollisesta läsnäolosta kulttijohtajien manipulointipaletissa ei ole suinkaan uusi – psykiatri Hannu Lauerma on korostanut sitä omissa teksteissään myös suomeksi jo aiemmin – mutta edellä mainittujen videotallenteiden vuoksi analyysissa voidaan edetä vielä silmin nähten tarkemmalle tasolle.¹²

Pyrin tässä kirjassa kuvaamaan nämä pahuuden mekanismit, jotta juuri sinun tai läheisesi olisi helpompi vastustaa niitä. Tämä kirja on rokote manipulaatiota vastaan, juuri sinulle.

OSA I

KULTTIEN KAMALA KUTSU

Mikä kultti on?

”Kultti” on saman uskomusjärjestelmän jakava ryhmä ihmisiä. Vaikka tuoreempi, virallisempi termi olisikin ehkä ”uusi uskonnollinen liike”, pahaenteistä sanaa ”kultti” on käytetty tässä tietoisesti – sillä on aiemmin kuvattu ryhmiä, jotka ovat vaarallisia ja haitallisia jäsenilleen, yhteiskunnalle tai molemmille. Sanalla ”kultti” on kielteinen merkitys, ja tähän kirjaan tutustunut ymmärtää kirjan luettuaan, miksi kirjassa kuvatuista ryhmistä on käytetty vakain tuumin ja harkiten juuri tätä sanaa: ryhmät todella ovat olleet jäsenilleen todistetavan haitallisia.

Vastaavasti termillä ”lahko” on perinteisesti kuvattu jostain olemassa olevasta, kookkaasta uskonnollisesta ryhmästä eriytynyttä ryhmää, jonka uskomusjärjestelmän tausta voidaan helposti kytkeä alkuperäisen ryhmän uskonnolliseen viitekehykseen. Mielestäni tämä raja on heikkous. Siksi keskityn tässä kirjassa kulttien jäsenten aivopesun ja hallinnan mekaniikan samankaltaisuuksiin sotkuisista uskomusjärjestelmistä välittämättä – riippumatta siitä, onko uskomuspohjassa sotkettu ufouskontoa ja kristinuskoa (kuten Taivaan portti -kultissa), laihdutusta Jeesukseen uskomistakin suurempana reittinä Jumalan suosioon (kuten Gwen Shamblinin Remnant Fellowship -kirkossa) tai omituista sekoitusta buddhalaisuutta, new age -ajattelua ja muun muassa intensiivisiä balettiharjoituksia (kuten Buddhafield-kultissa).

Tahdon virittää silmäsi ja korvasi kohdistumaan kulttijohtajien ja heidän apulaistensa käyttämiin manipuloinnin tekniikoihin, joilla

jäsenet aivopestään ja orjuutetaan, jotta tunnistat tällaiset keinot niitä kohdatessasi. On yhdentekevää, ilmeneekö tämä kultteille ominainen mekaniikka valtion siunaamassa valtauskonnossa vai muutaman kymmenen ufouskovaisen ryhmässä, sitä tarkkaillaan samoin. Keskeistä on kulttijohtajien ja kulttien kontrollitekniikat, ei se, minkä viitekehyksen, otsikon tai mainoslauseen alla ne esiintyvät tai kuinka suurelta osin valtavirtaa kyseinen, havaittavasta todellisuudesta erkaantunut uskomusjärjestelmä on. Hyväksikäyttöä voi esiintyä valtauskonnon piirissä siinä missä eksoottisessa kultissakin.

Pyrin myös, tarkoituksella, kohtelevaan empiirisen, todennettavissa olevan maailmankuvan ulkopuolelle sijoittuvia uskomusjärjestelmiä tasapuolisesti – uskomusjärjestelmää kannattava ihmisjoukko ei ole oikeassa vain sillä perusteella, että uskonnolla on paljon kannattajia. Uskomusjärjestelmän katsotaan olevan oikeassa, kun sen väitteet voidaan todentaa.

Psykologiaa opiskellut saattaa olla törmännyt termiin ”joukko-psykoosi”¹³. Tämän kirjan kultteihin tutustuva huomaa kulttien tosiuskovien lopulta jakavan uskomusjärjestelmiä, joiden yhdistäminen ympäröivään todellisuuteen on yksiselitteisesti mahdotonta. Mutta tämä ei kultistiin enää vaikuta, kun hän on riittävän sitoutunut kultin elämäntapaan ja on uhrannut itsestään liikaa kääntyäkseen takaisin.

Ovatko kultit tai uskomusjärjestelmät itsessään haitallisia?

Kirjassa kuvatuista kulteista useammankin jäsenet ovat kultista hengissä pois päästyään olleet avoimen katkeria johtajalleen alunperin inspiroivan, ihanankin ryhmän myrkyttymisestä. He ovat olleet monesti tyytyväisiä siihen, mitä kultti on heille tarjonnut – kunnes kultin johtaja ”pilasi” heidän ryhmänsä tekemällä jotain.

Niin kauan kuin kultti on olemassa täyttääkseen jäsenistönsä tarpeita tavalla, joka antaa heille jotain heidän tärkeäksi kokemaansa, kehittää heitä, edistää heidän hyvinvointiaan eikä hyväksikäytä heitä, kulttia ei ole perusteltua suorilta käsin tuomita.

Mutta jos kultti on syntyhetkellään tai myöhemmin elinkaarensa aikana olemassa vain täyttääkseen johtajiensa tarpeita tai jos kultti asettaa jäsenensä tai sitä ympäröivän yhteiskunnan vaaraan, kyseessä on tuhoisa, haitallinen kultti, jollaisiin tämä kirja keskittyy.

Millainen olisi hyvä, hyödyllinen kultti pienryhmänä, tai uskonto ylipäätään?

Ovatko esimerkiksi elämän jatkuvuuteen uskovat hindulaisuus, buddhalaisuus, jainalaisuus ja sikhismi uskomuksineen haitallisia kannattajilleen? Sikhit uskovat tasa-arvoon ja torjuvat kastijärjestelmän; jainalaisten väkivallasta pidättäytymisen *ahimsa* kuulostaisi sotiin kylälästyneiden mielestä varmasti houkuttelevalta; buddhalaisuuden pyrkimys omien toimien itsearviointiin olisi hyödyksi useammallekin sosiaalisessa mediassa henkilökohtaisten mielipiteiden massamurhaan

pyrkivälle näppäimistösurille; hindulaisuuden pyrkimys henkiseen kasvuun saattaa johdattaa ihmisiä kehittämään itseään jo elämänsä aikana.

Niin kulttien kuin uskontojenkin vaikutukset ihmisiin ovat yksilöllisiä.

Toisin silmin katsottuna hindulaisuus on tuottanut ihmisiä syrjivän kastijärjestelmän, jossa fatalistinen ajatus omasta asemasta ei kannusta ihmistä pyrkimään sosiaaliseen nousuun. Sama fatalismi voi vaijata buddhista: joku esi-isistä on kerännyt niin paljon pahaa karmaa, että ihmisen on turha edes yrittää parantaa tilaansa. Jainalainen voi päätyä eristämään itsensä asketisiin, ja sikhi voi ajatella, että kaiken voi tehdä sitten myöhemmin, seuraavassa elämässä.

Täten uskonnon, tai edes kultin, uskomusjärjestelmä ei itsessään ole uhka. Siitä tulee uhka, kun se vaikuttaa ryhmän ja yksilön tasolla tavoilla, jotka johtavat tuhoisaan käyttäytymiseen itseä tai ympäristöä kohtaan.

Ja aivan liian usein tämän tuhoisan käyttäytymisen takana on ihminen, joka kykenee manipuloimaan muita. Johtaja. Guru.

Ennen kulttia on johtaja

On käytössä sitten mikä tahansa seuraavista termeistä, kultti, lahko tai uusi uskonnollinen liike¹⁴, ne, joista tässä kirjassa kerron, ovat vaarallisia jäsenilleen, ympäristölleen tai molemmille ja niitä kaikkia yhdistää yksi asia: karismaattinen ihminen, joka kerää muita ihmisiä tuhoisan vaikutuksensa alle.

Vaikka kultin johtaminen edes kaksin onkin kevyempää, usein juuri tuhoa tuottavan vallan keskiössä on yksi ihminen¹⁵. Joissain tapauksissa tämä vaarallinen ihminen luo ryhmän, kun taas joissain tapauksissa hän valtaa jo olemassa olevan ryhmän.¹⁶ Ensin hän hurmaa, tenhoaa ja viettelee, kunnes kovin usein alkaa kiristää tai pakottaa – henkisellä tai fyysisellä väkivallalla – seuraajansa toimimaan itselleen tuhoisalla tavalla.

Mutta miten taikatemppu tehdään, kuinka hämähäkki houkuttelee uhrin verkkoon? Lupaako hän pelastuksen? Väittääkö hän itse olevansa pelastaja? Kertooko hän näkevänsä tulevaisuuteen? Mitä uhreille sitten tapahtuu?

Osa tunnetuista kulttijohtajista on käyttänyt olemassa olevaa uskonnollista viitekehystä, vaikkapa kristinuskon kautta muodostettua yhteisöä, ryhmänsä muodostamiseen, kuten Kansan temppeleä hirmuhallinnut pappi Jim Jones eli James Warren Jones¹⁷ tai adventisteista eronneen Daavidin oksan johtoon noussut David Koresh eli Vernon Wayne Howell¹⁸. Osa heistä, kuten Charles Manson, keräsi ympärilleen eri tavoin hauraassa tilassa olevia ihmisiä, jotka usein

syrjäytyneinä, merkitystä elämälleen etsivinä ja ulkopuolisina tulivat ripeästi riippuvaiseksi ryhmästään ja olivat alttiita manipuloinnille jopa ilman tunnistettavaa uskonnollista tarinapohjaa tai uskomusjärjestelmää.

Joidenkin kulttien, kuten ranskalaisen Auringon temppelin, Marshall Applewhiten joukkoitsemurhaan päätyneen Taivaan portin¹⁹ ja japanilaisen Korkeimman totuuden, uskomusjärjestelmä on sekava soppa tuttuja valtauskonnon hahmoja, vaikka mitä ruusuristiläisyydestä ufoihin, ja mahdollisesti myös taikatemppejuja. Tällaisten uskomusjärjestelmien sisäinen logiikka on rationaaliselle ihmiselle täysin saavuttamaton.

Kaikki näistä kuitenkin näyttävät todistetusti mahdollistavan johtajalleen saman päämäärän saavuttamisen: kultisti laskee ruumiinsa, tahtonsa, omaisuutensa ja lopulta elämänsä johtajan ja ryhmän ytimen mielivallan varaan. Mutta *miksi* kulttijohtaja tämän tekee? Mikä häntä motivoi? Sukelletaanpa syvälle kulttijohtajan mieleen.

Mikä motivoi kulttijohtajaa – kulttijohtajan persoonallisuus

Johtajien motiivit vaihtelevat, ja niistä useampi voi houkutella niin johtajaa kuin hänen toimintaansa tukevaa ydinryhmän jäsenistöä yhtä aikaa. Mahdollisia motiiveja ovat esimerkiksi huomion keskipisteenä olo, julkisuus, itsensä tärkeäksi tunteminen, valta ryhmässä, valta yhteiskunnassa, kaukupohja omalle harhaiselle maailmankuvalle, narsistinen tyydytys, uhrien omaisuuden saaminen omaan käyttöön ja mahdollisuus seksuaaliseen, jopa lasten, hyväksikäyttöön. Toki muitakin kuin kulttijohtajia, vaikkapa poliitikkoja, saattavat motivoida niin raha, valta kuin seksikin – ehkäpä vielä kaikki nämä yhtä aikaa.

Mutta millainen persoonallisuus kulttijohtaja on?

Kulttijohtajien käyttäytyminen ja valta seuraajiinsa voivat perustua psykologisiin, emotionaalisiin ja ideologisiin tekijöihin. Seuraavat persoonallisuuden piirteet soveltuvat mainiosti kulttijohtajan profiliin:

Itsekeskeinen vallanhalu, narsismi ja psykopatia: Kulttijohtajat ovat usein erittäin itsekeskeisiä ja tavoittelevat valtaa ja ympärillään olevien ihmisten hallintaa. He saattavat nauttia jo yksin vaikutusvallasta ja ihailusta, jota heidän asemansa tuo mukanaan. Jos itsetuntoa hyväilevän huomion ja vallantunteen lisäksi ovat lisähoukuttimina uhrien omaisuus ja seksi ja ihminen on vailla empatiaa ja omaatuntoa, se kulttijohtajia harvoin haittaa. Psykopaatille tuskin löytyy helpompaa toimintaympäristöä kuin hyväuskoisten,

johdateltavissa olevien, väärinkäytökset toistuvasti anteeksiantavien ihmisten joukko, jota hän voi pyöritellä mielensä mukaan.

Vahva, aito usko omaan ideologiaan, messiaaninen usko omaan erityisyyteensä: Jotkut kulttijohtajat todella uskovat omaan opetuksensa tai ideologiaansa. He saattavat olla aidosti vakuuttuneita siitä, että he ovat erityisiä tai jopa jumalallisia ja että heidän tulee ohjata muita ihmisiä kohti ”korkeampaa totuutta”. Osalla, kuten ehkä ufo-kultti Taivaan portin Marshall Applewhitella, kyseessä saattaa olla hoitamaton psykoosi. Psykootikkaa ei toki kenenkään ole pakko seurata.

Tarve täyttää henkilökohtaisia psykologisia puutteita: Kulttijohtajilla voi olla omia sisäisiä traumoja tai epävarmuuksia, joita he yrittävät paikata hankkimalla erityislahjoaan hyödyntäen seuraajia ja hallitsemalla heitä. Esimerkiksi Charles Manson ja David Koresh olivat epäonnistuneita muusikoita²⁰, Shōkō Asahara eli Chizuo Matsumoto kärsi synnynnäisestä näkövammasta ja koki konkurssin apteekkarina²¹. Kun kuulijoita kertyy, kulttijohtajuus tarjoaa itsearvostusta hellivän keinon tuntee itsensä tärkeäksi ja arvostetuksi, jos on joskus ollut torjuttu. Toisin kuin jotkut saattavat ajatella, psykkinen trauma ei väistämättä tee ihmisestä autuasta, kärsimyksensä kautta korkeimman kruunun ansainnutta, hyvää, pyhää – se saattaa tehdä ihmisestä myös pahan.²²

Tarve täyttää taloudellisia tai seksuaalisia tarpeita: Usein kulttijohtajat pyrkivät suoraan taloudelliseen hyötyyn seuraajiensa kustannuksella, esimerkiksi lahjoitusten tai maksujen muodossa, ja jos uhri on antanut kulttijohtajalle kaiken omaisuutensa, makea elämä on houkutteleva mahdollisuus. Keith Raniere ei ollut erityisen menestynyt käynnistäessään Nancy Salzmanin kanssa NXIVM-kultin, Paul Nthenge Mackenzie oli taksikuski, Maria Åkerblom oli varakasta elämäntapaa himoava mäkitupalaisperheen köyhä tytär. Myös seksuaalinen valta on houkuttellut niin mies kuin naispuolisiakin kulttijohtajia²³.